

Interactie Plantgezondheid / Telen met toekomst:

Geïntegreerde gewasbescherming naar de praktijk

Marjan de Boer

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR

Of nieuw-ontwikkelde maatregelen voor geïntegreerde gewasbescherming van onderzoekscluster Plantgezondheid in de praktijk zullen worden gebruikt als Best Practice, wordt onder meer getoetst binnen het kader van Telen met toekomst. Onderzoekers, TmT-projectleiders en stakeholders uit de praktijk zetten samen deze belangrijke stap om de uitvoerbaarheid en de effectiviteit van deze (toekomstige) Best Practices te testen.

Het onderzoekscluster Plantgezondheid en het project Telen met toekomst vullen elkaar goed aan. In het onderzoekscluster wordt gewerkt aan het ontwikkelen van nieuwe methoden en technieken gericht op effectieve bestrijding van ziekten, plagen en onkruiden met verminderde milieubelasting. Veelbelovende maatregelen krijgen het predikaat Best Practices. De Best Practices worden door Telen met toekomst in en met de praktijk beproefd en doorontwikkeld, met als inzet dat de maatregelen tot een Good Practice kunnen worden (zie voor de terminologie artikel 'Telen met toekomst: samen werken aan verduurzaming van gewasbescherming').

In het overgangsgebied van Best naar Good Practice wordt nauw samengewerkt. Zo worden diverse Best Practices door de onderzoekers uit het Plantgezondheidsprogramma gevolgd en begeleid tijdens de eerste praktijkbeproevingen. Door extra onderzoeks aandacht wordt de onderzoeksfase als het ware doorgezet naar de praktijkbeproeving. Daarmee kan de praktijkbeproeving versneld worden. Ook zijn er maatregelen die nog in onderzoek zijn en waarbij vanuit het onderzoeksprogramma de behoefte bestaat om in een praktijksituatie te bekijken hoe de maatregel uitpakt. Zo kan de ontwikkeling van een maatregel tot Best Practice versneld worden.

Wisselwerking

De kern van de samenwerking bestaat daarin dat de ontwikkeling en toepassing van haalbare en

effectieve gewasbeschermingsmaatregelen in de praktijk wordt ondersteund en versneld. Ieder jaar wordt vanuit Telen met toekomst een lijst van onderzoeksvragen opgesteld naar aanleiding van ondervonden knelpunten bij het werken aan geïntegreerde gewasbescherming in de praktijk. Deze worden met het onderzoekscluster besproken. Waar mogelijk kunnen deze vragen in onderzoek opgepakt of meegenomen worden. Daarnaast wordt vanuit Plantgezondheid jaarlijks een selectie gemaakt van maatregelen waar de onderzoekers behoefte hebben aan een eerste praktijktest. Bovendien worden kansrijke nieuwe Best Practices naar voren gebracht die een aanvulling zijn op geïntegreerde gewasbescherming. Op basis van deze inventarisaties wordt de samenwerking vormgegeven. Het kan zijn dat de beproefing van een Best Practice wordt versterkt door een stuk aanvullend onderzoek of betrokkenheid van de onderzoekers, of dat er een demo georganiseerd wordt om een nieuwe Best Practice onder de aandacht te brengen. Dit gebeurt vaak in samenwerking met telers en stakeholders zoals handelaren in gewasbeschermingsmiddelen of machinefabrikanten.

In de volgende paragraaf een overzicht gegeven van de thema's waaraan samen in de laatste jaren gewerkt is. Elders in deze editie van Gewasbescherming worden verschillende voorbeelden van het optimaliseren, implementeren en evalueren van nieuwe Best Practices beschreven zoals de inventarisatie van driftarme spuitdoppen voor de fruitteelt en het Beslissings-Ondersteunende Systeem voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de aspergeteelt. De onderzoekers in Telen met toekomst zijn vaak zelf ook actief als onderzoeker in het plantgezondheidsprogramma en hebben direct contact met andere onderzoekers. Op deze manier zijn korte lijnen tussen onderzoek en de Telen met toekomst-praktijk gewaarborgd. Deze directe toegang van de praktijk tot onderzoekers en vice versa, is niet alleen een meerwaarde maar ook een voorwaarde voor de samenwerking. Van deze korte lijnen wordt gedurende het jaar

ARTIKEL

veelvuldig gebruik gemaakt om bij vraagstukken in de praktijk te kunnen putten uit alle actuele en relevante expertise.

Thema's geïntegreerde gewasbescherming

De belangrijkste thema's waaraan in de afgelopen jaren veel aandacht is besteed in de samenwerking tussen Plantgezondheid en Telen met toekomst zijn:

Emissieproblematiek. Het gaat hier vooral om het voorkomen van puntemissies en het beperken van drift. De vragen komen uit de sector, van onderzoekers en van de overheid (zie ook artikel Driftarme spuitdoppen in de fruitteelt).

Geïntegreerde bestrijding van insecten. De nadruk ligt hier vooral op de inzet of het stimuleren van natuurlijke vijanden in de fruitteelt en de boomkwekerijsector. Daarnaast is het alleen noodzakelijk en/of pleksgewijs inzetten van chemische gewasbescherming belangrijk.

Geïntegreerde bestrijding van schimmels. Hier is vooral aandacht besteed aan preventieve maatregelen, het inzetten van milieuvriendelijke bestrijdingsmiddelen, het gebruik van beslissingsondersteunende systemen en plaats specifieke toepassing (zie ook artikel 'Bladschimmelbestrijding suikerbieten').

Geïntegreerde bestrijding van aaltjes. De belang-

Bespuiting van haagwinde in maïs met driftarme spuitdoppen. Het beste resultaat wordt verkregen door een combinatie van chemische en mechanische bestrijding.

rijkste maatregelen waren gericht op het voorkomen van de toename van aaltjes door gerichte keuzes voor gewassen, lettend op de waardplantstatus van deze gewassen. Daarnaast zijn alternatieven voor chemische grondontsmetting onderzocht.

Onkruidbeheersing, gericht op het voorkomen van emissie van herbiciden naar het oppervlakte water en mechanische onkruidbestrijding (zie kader), maar ook de beheersing van wortel onkruiden in bouwplanverband.

Loonwerkers en onderzoekers samen aan zet in onkruidbeheersing

Betrokkenheid kenmerkt succesvolle samenwerking

In de periode 2006-2008 werkte Telen met toekomst samen met een groep loonwerkers in Zuidoost Nederland. Vanuit het Plantgezondheidsprogramma werd in nauwe samenwerking met deze groep onderzoek gedaan naar milieukritische en effectieve onkruidbeheersing in maïs. Mechanische onkruidbestrijding in combinatie met verschillende spuittechnieken werd in de praktijk getest. Vanuit Plantgezondheid was Rommie van der Weide betrokken bij het project. Terugblikkend op het project is Van der Weide met name heel positief over de grote betrokkenheid van alle partijen. "De loonwerkers dachten mee met de onderzoekers, en andersom. Bijvoorbeeld over middelencombinaties, effectiviteit van driftarme doppen en op welk moment er het best geëgd kon worden. Ook werd er aandacht besteed aan de bestrijding van probleemon-

kruiden zoals ooievaarsbek en haagwinde. Uit een inventarisatie bleek dat er in de praktijk met verschillende machines gewerkt wordt voor de bestrijding van haagwinde. Een aantal machines is dan ook meegenomen bij de zoektocht naar een effectieve bestrijding." De loonwerkers kwamen ook zelf met vragen over milieukritische onkruidbeheersing en die werden door de onderzoekers van Plantgezondheid opgepakt en in proeven meegenomen. Tijdens en na de samenwerking met loonwerkersgroep voerde loonwerkersorganisatie Cumela samen met de onderzoekers een enquête uit onder de loonwerkers naar de invloed van het afschaffen van de *cross compliance*-maatregel op de onkruidbeheersing in maïs. Cross compliance was de EU regeling waarbij inkomenssteun gekoppeld was aan te leveren prestatie (voor wat hoort wat). Van der Weide: "Die betrokkenheid en interactie, dat was voor mij uniek. Ik denk dat de motivatie zo groot was omdat alle betrok-

kenen zich mede-probleemeigenaar voelden. De goede samenwerking heeft zeker bijgedragen aan de kwaliteit van het onderzoek. Als de loonwerkers er niet bij betrokken waren geweest, hadden we mogelijk andere objecten gekozen. Ook voor de kennisgeving is de samenwerking positief geweest. Zo werden de uitkomsten van de proeven zowel op het veld als tijdens het winterseizoen besproken; men was oprecht geïnteresseerd."

Het onderzoek heeft geresulteerd in een lijst aanbevelingen voor de bestrijding van onder meer haagwinde en glad vingergras in maïs. Ook denkt Van der Weide dat de interactie met maïstelers en loonwerkers mogelijkheden biedt om kritisch en effectief middelgebruik onder de aandacht te blijven brengen. "Ik weet dat een van de loonwerkers door dit on-

derzoek weer is gaan eggen. Dat is maar een voorbeeld, maar het toont aan dat de betrokkenheid een positieve uitwerking heeft gehad. Door de interne discussies pikken deelnemers aan het onderzoek eerder iets op."

Eggen op het juiste moment.

ARTIKEL

Gewasbeschermingsadviseurs weten nu meer over geïntegreerde gewasbescherming

Ria Dubbeldam

Grafisch Atelier Wageningen

In een tweejarig kennisproject - 2007 en 2008 - heeft brancheorganisatie Agrodis een extra inspanning geleverd om het kennisniveau van de adviseurs over geïntegreerde gewasbescherming te verhogen. Ook is gewerkt aan een betere doorstroom van kennis uit onderzoek en projecten via de adviseur naar de telers. Positieve resultaten zijn geboekt, maar het is afwachten of er een vervolg komt van het project.

Door de aanneming van de motie Koopmans eind 2005 kwamen twee instrumenten van het Convenant Duurzame Gewasbescherming voor verduurzaming van de gewasbescherming te vervallen: het logboek waarin telers afwijkingen van het gewasbeschermingsplan moesten regi-

streren en de verplicht te nemen teeltmaatregelen voor geïntegreerde gewasbescherming. Conno de Ruijter van Agrodis, de brancheorganisatie voor de gewasbeschermingsmiddelenhandel: "Onder de convenantpartners ontstond de discussie hoe geïntegreerde gewasbescherming dan wel extra te stimuleren is. Agrodis heeft toen de vinger opgestoken. Wij zagen mogelijkheden. De adviseurs van de gewasbeschermingsmiddelenhandel hebben een grote rol in de informatievoorziening aan telers. Telers vragen op dit moment nog te weinig naar kennis over geïntegreerde gewasbescherming. Mede daarom hebben de adviseurs relatief weinig ervaring met de methoden en technieken op dit terrein. We willen hun via dit project in ieder geval gericht informeren over die